

Reisindrukken en wat dies meer zij van een oud-planter VI

door R. A. M. Vermeulen

Wij zijn weer een maand verder en ik kom volgens belofte wederom het een en ander van hier vertellen.

De nachten zijn helder en frisch en de temperatuur schommelt tusschen de 5 en 10° Celsius. Werkelijke vorst hebben we nog niet gehad. Overdag is het stralend weer, met strak blauwen hemel en stijgt de thermometer tot hoogstens 10° C. Het is dan als het mooiste voorjaarsweer in Holland. De mensch gevoelt zich „fit” en gezondheid doorstraalt het lichaam. Er wordt met vreugde en groote animo gewerkt. Ook onze „opzet” groeit met den dag en men ziet alles zienderoogen vooruitgaan. Over een week trekken we naar onze eigen bezitting, d.w.z. we betrekken eerst de nieuw gebouwde knechtenwoning, welke thans geheel gereed is. Het hoofdgebouw nadert zijn voltooiing, doch het afwerken zal nog eenigen tijd in beslag nemen en het zal wel Augustus worden, alvorens we daar onzen intrek zullen kunnen nemen. De stallen zijn eveneens gereed en ons vee heeft een eigen „home” gekregen. Met mijn volgenden reisbrief zal ik eenige photo's zenden, welke U een beeld zullen geven, hoe we thans hier in Brazilië gehuisvest zijn. We leven eenvoudig en gelukkig en arbeiden met groote liefde aan ons eigen bezit. Een rustperiode ontbreekt in het Braziliaansche landleven en een uitgesproken „stille tijd”, zooals overal elders in de koudere zônes van den aardbol, bestaat hier niet. In vele opzichten heerscht groote bedrijvigheid. Zoo is o.a. momenteel in Brazilië de koffieoogst in vollen gang. Tegelijk is het ook de tijd van vele voorbereidende werkzaamheden, waarvan straks het wel en wee der toekomstige planten zal afhangen. Aan rusten valt in dezen tijd dan ook niet te denken, noch in de grootcultuur, noch voor den kleinen landbe-zitter. Onze moestuin staat er prachtig bij en geeft

Het landleven in Brazilië. Vader, dochter en zoon in den moestuin

handen vol werk en wie zou denken, dat wegens de koude zoogoed als niets gezaaid kan worden, is er heelemaal naast. Er wordt zelfs nog veel uitgezaaid en geplant, daar de Europeesche groentensoorten zich in hare leefwijze aan het koele klimaat hebben aangepast. Zoo gedijen bloemkool, groene, witte en roode kool, andijvie, bieten, doperwtten, boonen, uien, radijs, ramen en knolgewas nu uitstekend en deze groenten kunnen zelfs nog met succes uitgezaaid worden. Het aanleggen der zaaibakken en het bemesten met goed verganen stalmeest, ter verrijking der humuslaag en tot bevordering van het bacteriënleven, waarvan tenslotte de vruchtbaarheid van den bodem afhangt, vergt véél tijd, doch is een dankbaar, loonend werk. Ook onze aardbeien-, frambozen- en bramenstekken werden uitgeplant en de voorbereidingen tot het uitplanten onzer druivenstekken zijn in vollen gang. De eerste zending veredelde citrus-boomen arriveerde reeds en de boomen staan er

ALLE BANKZAKEN

NEDERLANDSCH INDISCHE
ESCOMPTO
MAATSCHAPPIJ N.V.

prachtig bij. De kunstweide werd geploegd, bemest, gediskd en geëgd en de lupine werd als voorloopige grondbemesting en als grondverbeteraar uitgezaaid om straks in het voorjaar ondergeploegd te worden, waarna het beroemde, voedselrijke „kikuyu-gras” kan worden uitgeplant. In Juli verwachten we onze pere-, appel-, pruime-, kerse-, perzike-, kaki-, moerbe-, terongblanda-, marmellos- en vijgeboomen, welke alle besteld werden bij een zeer bekende firma uit Sao Paolo, welke reeds jarenlang veredeld en uitgeprobeerd prima plantmateriaal levert. Ook met den aanleg van onzen bloementuin annex grasgazons zijn we druk bezig en alles begint reeds een ordelijk aanzien te krijgen. En zoo arbeiden we verder en bouwen op en t.z.t. zullen de diverse photo's U een beeld geven van hetgeen in korten tijd uit een met weinig kapitaal ontgonnen kamp in een georganiseerd, gemengd buitenverblijf herschapen werd. Trouw werd ik hierin bijgestaan door mijne vrouw en kinderen. Het was wel een groot waagstuk op onzen leeftijd naar dit vreemde land te trekken en zeker was de moed mijner eega te bewonderen, die mij hierheen met vertrouwen vergezelde. Moeilijkheden waren en zijn er nog steeds te overwinnen, maar wordt men soms al eens door treurige gedachten en herinneringen afgeleid, dan brengt het liefdevolle vrouwenhart ons weer in het gareel. We hebben doorgebeten en overwonnen, al zullen zorgen niet uitblijven. Als vreemdeling betraden we dit zonnige, reuzengroote land. We moesten er ons in veel aanpassen en gewoon raken aan vele ongemakken. Doch, waar tijdens den arbeid, gedurende het geheele jaar, bij een wonderblauwen hemel meestal de zon schijnt, sterkt dit den mensch in zijn willen en kunnen. We hebben in den korten tijd van ons verblijf hier deze omgeving reeds lief gekregen en het land leeren waardeeren, dat ons in de gelegenheid stelde ons evenwicht terug te vinden. Toch vertoeven we in gedachten vaak in Indië en we zullen ons mooie Insulinde nooit vergeten en het steeds dankbaar blijven gedenken. Wij zullen het van hier uit misschien beter kunnen waardeeren, dan de meesten Uwer, die daar nog vertoeven, omdat we het kunnen herdenken zonder een zweem van kleinzieligheid.

Wij maakten in de afgelopen maand de eerste vee- en landbouwtentoonstelling mede, welke door de Regeering in Ponta Grossa gehouden werd. Deze tentoonstelling verdient allen lof en al vielen bij de organisatie ervan nog oneffenheden te constateeren, toch was het succes groot. Wij mogen niet uit het oog verliezen, dat het de eerste maal was, dat een dergelijke tentoonstelling op touw werd gezet. Volgens onze opvattingen haperde het hier en daar, doch de

tentoonstellingscommissie heeft bij deze eerste poging veel geleerd en in Februari 1939, wanneer wederom een dergelijke expositie georganiseerd zal worden, zal het succes stellig nog grooter zijn. De inzendingen lieten niets te wenschen over en overtroffen verre onze verwachtingen. Ook de voor de ingezonden dieren beschikbare stallen en gebouwen waren vakkundig en zeer modern uitgevoerd. De koeien- en varkensstallen muntten uit door keurige afwerking en waren volgens Noord-Amerikaansche opvatting tot in de puntjes en volgens de nieuwste eischen gebouwd. De permanente gebouwen waren inderdaad een sieraad voor deze tentoonstelling, terwijl ook de tijdelijke gebouwen in elk opzicht aan de gestelde eischen voldeden. Echter was het aantal inzendingen véél te groot voor de beschikbare ruimte en moesten vele mooie koeien en paarden onder den blooten hemel in onvoldoende afgewerkte stallen worden ondergebracht. Hier had de commissie uit onervarendheid beslist gefaald. De inzendingen waren overigens schitterend en wat er aan raspaarden en prima melkvee, rasvarkens, schapen, geiten, pluimvee enz. werd tentoongesteld, was een lust voor de oogen en diverse dieren vertegenwoordigden een kapitaal op zichzelf. Ook onze kolonie Carambéhy was niet achtergebleven. Wij hadden nl., behalve enkele mooie paarden, een twintigtal Hollandsche melkkoeien naar de tentoonstelling gezonden. Helaas konden onze dieren, wegens te weinig plaatsruimte, geen onderdak in de permanente stallen krijgen en moesten ze onvoldoende verzorgd onder den blooten hemel overnachten. Hierdoor konden de verzorgers ook niet die zorg aan de dieren besteden, welke een tentoonstellingsinzending vereischt en werd daardoor het aanzien der dieren geschaad. Dit was wel heel jammer. We kregen een diploma met eervolle vermelding voor ons vee, doch had het betere stalling en verzorging gehad, dan hadden we zeker een zilveren of gouden medaille veroverd. Doch ook wij hebben bij deze inzending geleerd en zullen voor de volgende tentoonstelling onze voorbereidende maatregelen beter treffen, waardoor het prima Hollandsche melkvee die bekroning zal veroveren, welke het daadwerkelijk verdient. Wij hadden er groot succes met onze inzending zuivelproducten, boter en kaas, en smaakten de voldoening, dat deze inzending een gouden medaille met eerediploma in de wacht sleepte. Dat deze bekroning op deze voor het eerst gehouden tentoonstelling voor onze kolonie van veel waarde is, behoeft geen betoog. Onze marktproducten zullen daardoor nog meer in waarde stijgen en onze omzetkansen zullen zeker grooter worden.

Als bijzonderheid kan ik nog vermelden, dat namens den Interventor (Gouverneur) van den staat

Parana aan onze tentoonstellingscommissie (waarvan o.g. de Voorzitter was) verzocht werd, of de Hollanders van Carambehy niet een typisch Hollandsch programma ten beste konden geven, ter opluistering van de tentoonstelling. Ons jongens- en meisjes-zangkoor onder leiding van Ds. Muller en zijn echtgenoot, hebben toen een in elk opzicht keurig programma afgewerkt, allen in typisch nationaal Hollandsch boerencostuum met klompen. Zang-, muziek- en dansnummers wisselden elkaar af en het werd een daverend succes. Een enorm publiek woonde deze uitvoering bij en het geheel werd door de Braziliaansche autoriteiten en het publiek hooglijk geapprecieerd. Tijdens de pauze serveerden eenige jonge dames, in nationaal costuum, hompjes kaas aan de autoriteiten en aan het publiek, welke geste ten eerste werd gewaardeerd. Tijdens de uitvoering namen vele fotografen opnamen voor diverse couranten en tijdschriften, terwijl ook een film gemaakt werd voor de bioscoop. Een en ander is wel een bewijs, dat de Hollander hier goed staat aangeschreven, want juist in dezen tijd zijn de maatregelen, welke de Regeering treft ten opzichte der vreemde nationaliteiten, zeer verscherpt. Het was een mooi geslaagd programma en het deed ons Hollandsche hart goed, dat dit succes bereikt werd door onze jeugdige landgenooten.

Op 22 Mei werd deze streek geteisterd door een geweldigen cycloon. Het werd 's avonds tusschen 8 en 9 uur zwart aan den horizon en de bliksem was niet van den hemel. De natuur was dreigend en stemde mensch en dier angstig. Circa half negen loeide een orkaan en de nieuwsbladen van den volgenden dag

berichtten vele ongelukken. Overal waren menschen en dieren gedood en verwoestingen aangericht. Vooral de hoofdstad Curityba werd zwaar geteisterd. Er vielen daar 23 slachtoffers te betreuren. Helaas werd ook onze kolonie niet gespaard en vooral de familie Borger werd zwaar getroffen. Haar massief steenen woonhuis (het mooiste huis der kolonie) alsmede alle stallen en andere gebouwen werden practisch totaal vernietigd. Het was een ontzettende ruïne, welke zich den volgenden morgen aan ons oog voordeed. Een droevig restje van een prachtbezit, in enkele momenten totaal weggevaagd en verwoest..... Voor den bezitter een geweldige slag, zoowel financieel als moreel. Het resultaat van drie-jarigen stuggen arbeid, weg, verdwenen in enkele minuten; het is een harde slag. Men pinkt een traan weg, slikt even en..... denkt na..... Ook andere families werden min of meer getroffen en leden materiele schade, doch verzeleken bij het door de familie Borger geleden verlies waren dit slechts kleinigheden. Den volgenden dag was het schitterend weer en was de storm uitgeraasd. Als men dan zijn oog laat gaan over die oneindige vlakke, treft de rust en voelt men, dat de natuur bevredigd is na het opeischen harer offers. Het leven gaat weer ongestoord verder, alleen de getroffenen blijven achter met hunne zorgen en vragen — Such is life —. Welk een kracht zulk een cycloon kon ontwikkelen, toonde ons o.a. het hier in de buurt gelegen „wolvenbosch”, dat na den orkaan als een afgemaaid bouwland neergeveld lag. Bij zulke natuurrampen gevoelt de mensch zich wel heel klein en nietig!

23 Juni 1938.

Dr. J. Th. PETERS schrijft in de **GENEESKUNDIGE GIDS** no. 25 dd. 24 Juni 1937:

„De directeur eener groote zaak deelde mij in het begin van dit jaar (1937) mede, dat dagelijks meer personen van zijn personeel thuis bleven wegens griep, hetgeen zeer storend was voor zijn bedrijf.

Ik raadde hem aan bij den portier een doos met chinine-tabletten klaar te zetten en elk persoon van het personeel te verplichten 's morgens bij het binnenkomen en 's namiddags bij het vertrek 2 chininetabletten van 50 mgr. te nemen. Vanaf 2 dagen na de invoering van dezen maatregel, meldde geen enkel lid van het personeel zich nog ziek wegens griep”.

N. V. BANDOENGSCHE KININEFABRIEK